

Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı

Uzmanlık Tezi Özeti

Gürpınar Mahallesi'nde, 15-19 yaş kadınlara, kadın ve erkek genital sistem anatomi - fizyolojisi ve aile planlaması yöntemleri konusunda verilen akran eğitiminin değerlendirilmesi ve bunu etkileyen etmenler

Eşe Esen Özakbaş

Danışman: Şafak Taner Gürsoy

Giriş ve amaç: Bu araştırmada kadın ve erkek üreme sistemi yapı/ işleyişi ve aile planlaması yöntemleri konusunda, 15-19 yaş grubu kadınlara yönelik akran eğitimi programı oluşturulması, bu programın Gürpınar Mahallesi'nde 15-19 yaş grubu kadınlara uygulanarak etkinliğinin değerlendirilmesi ve sonuçlarının, akran eğitimi almayan kontrol grubunun sonuçlarıyla karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Gereç ve yöntem: Araştırma, randomize kontrollü müdahale araştırmasıdır. Eğitim programı geliştirme ve müdahale olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Önce kadın ve erkek üreme sistemi yapı/ işleyişi ve aile planlaması yöntemleri konusunda, 15-19 yaş grubu kadınlara yönelik akran eğitimi programı geliştirilmiştir. Pınarbaşı'na bağlı Gürpınar Mahallesi'nde yaşayan 15-19 yaş grubundaki 328 kadın araştırma evrenini oluşturmuştur. Evren içinden on gönüllü eğitici seçilmiş, kalan 318 kadından % 50 görülme sıklığı, % 95 güven aralığı, % 10 hata payı ile örnek sayısı 74 olarak bulunmuştur. Üzerine % 20 yedek eklenerek örnek sayısı 89 olmuştur. Örnek sayısına eşit sayıda kontrol grubu alınmıştır. On gönüllü eğiticiye araştırmacı tarafından beş günlük eğitici eğitimi verilmiştir. Ardından müdahale ve kontrol gruplarına pretest uygulanmıştır. Müdahale grubundan , bu sırada müdahale grubundan % 80 kapsayıcılıkla 59 kişi eğitimlere gelmeyi kabul etmiştir. Pretestte kontrol grubundan % 93 kapsayıcılıkla 69 kişiye ulaşılmıştır. Pretest uygulamadan sonra her gönüllü eğitici, Pınarbaşı Sağlık Ocağı'nda, yedi ya da sekiz kişiden oluşması planlanan akran grubuna, üç hafta ara ile iki oturumda eğitim vermiştir. Müdahale grubundan 48 kişi, iki eğitim oturumuna da katılmıştır. Kontrol grubu herhangi bir eğitim almamıştır. Eğitim müdahalesinden tam bir ay sonra her iki gruba da posttest uygulanmıştır. Posttestte, müdahale grubunda % 64 kapsayıcılık ile 47 kişiye, kontrol grubunda ise % 85 kapsayıcılıkla 63 kişiye ulaşılmıştır. Ayrıca, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak gönüllü eğitimcilerden, akran eğitimi sürecine ilişkin geribildirim alınmıştır. Araştırmanın Pınarbaşı Sağlık Ocağı Gürpınar Mahallesi'nde gerçekleşen bölümü, gönüllü eğitimcilerin seçildiği 2005 yılı Kasım ayı ile pretest uygulamasının tamamlandığı 2006 yılı Haziran ayı arasında gerçekleşmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan on gönüllü eğitimcinin toplam bilgi puanı ortalaması, beş günlük eğitici eğitimi öncesinde 43,80 iken, eğitimden sonra 91,30 oldu. Müdahale grubunun toplam bilgi puanı ortalaması ise pretestte 40,28 ± 12,514 iken posttestte 73,79 ± 10,093 idi. Hem bu iki sonuç arasındaki fark, hem de müdahale ve kontrol gruplarının posttest sonuçları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu. Kontrol grubunun toplam bilgi puanı ortalaması pretestte 38,25 ± 12,344 iken, posttestte 46,21 ± 12,862 olarak saptandı, aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu.

Akran eğitiminden sonra hem müdahale grubunda hem de kontrol grubunda başkalarıyla aile planlaması konusunun konuşulma sıklığı arttı.

Sonuç: Kadın ve erkek üreme sistemi yapı/ işleyişi ve aile planlaması yöntemleri konusunda 15- 19 yaş grubu kadınlara yönelik geliştirilen akran eğitimi programı, okul tabanlı olmayan bu araştırmada başarılı olmuştur. Programın başarısına, özgün eğitim gereçlerinin ve eğitim yeri olarak Sağlık Ocağı'nın kullanılmasının önemli katkıda bulunduğu sonucuna varılmıştır.